

MODERN İKTİSAT BİLİMİNİN KURUCULARI

Modern iktisat biliminin önemli kurucularından olan,

ELİ FİLİP HECKSCHER

(Stockholm İktisat Okulu, İsveç)

"Uluslararası Ticareti Açıklayan Faktör Oranları Teorisi"
çalışmasıyla iktisat biliminin unutulmazları arasında yer almıştır.

ELİ FİLİP HECKSCHER (1879-1952)

Yaşam Öyküsü: Danimarka doğumlu iş adamı Isidor Heckscher ve eşi Rosa Meyer'in oğlu olarak Stockholm'de tanınmış bir Yahudi ailede 24 Kasım 1879'da dünyaya gelmiştir. Orta öğretimini 1897'de burada tamamlamıştır. Heckscher, asimile olmuş Yahudilerin ilk grubuna mensuptu. Zengin bir ailede yetişen Heckscher, Yahudi olmayan bir postane müdürünün (o zamanların yüksek statülü bir mesleği) kızı ile evlenmiştir. Eşi, radyo programları ve yayınlanan makaleleri dolayısıyla toplum tarafından çok tanınan ve son derece saygı duyulan bir iktisat profesörüdür. Gunnar adında bir oğlu olan Heckscher 26 Kasım 1952'de 73 yaşındayken Stockholm'de ölmüştür.

Eğitim-Kariyer: Heckscher 1896'da Lise'den mezun olduktan sonra Uppsala'da akademik çalışmalarına başlamış ve tarih konusunda uzmanlaşmıştır. Alfred Marshall'dan ve William Cunningham'dan etkilenen Heckscher, iktisat kuramının istatistik verilerle desteklenmesi gerektiğine inanmaktaydı. Uppsala Üniversitesi ve Göteborg Üniversitesinde eğitim gören Heckscher, 'Demiryollarının İsveç'in İktisadi Büyümesi'ne Katkısı" başlıklı doktora teziyle 1907'de Uppsala Üniversitesi'nden doktora derecesi almıştır. 1909'da Stockholm'deki Yeni İş Okulu'nda profesör olmuş, 1909'dan 1929'a kadar Stockholm İktisat Okulu'nda istatistik ve politik iktisat alanlarında profesörlük yapmıştır. 1929'dan itibaren araştırmalarını iktisat tarihine yönlendirmiş, Stockholm İktisat Tarihi Kurumu'nun başkanlığını yapmış ve 1945'de iktisat tarihi kürsüsünden emekli olmuştur. Aslında İsveç'te bağımsız bir akademik disiplin olarak iktisat tarihini ortaya koyan kişidir. 1950'de basılan bir bibliyografyaya göre Heckscher, içinde Merkantilizm ve İsveç İktisat Tarihi'nin de bulunduğu birçok dile çevrilmiş 1148 kitap ve makalenin yazarıdır. Ölmüş olan iktisatçılara Nobel Ekonomi Ödülü verilemediği için, Heckscher-Ohlin Teorisi üzerine yaptığı çalışması için Bertil Ohlin 1977'de Nobel Ekonomi Ödülü'ne layık görülmüş-

Hobileri: Oldukça entelektüel bir kişi olan Heckscher, ahlaki konulara büyük ilgi duymuştur. Yaşamı boyunca prensiplerine bağlı olarak yaşamış ve ulus milliyetçiliğinden ziyade, uluslar ve kültürler arası ilişkilerin güçlü olmasını savunmuştur. Bu bağlamda farklı kültürleri tanımaya özen göstermiştir.

İktisat Bilimine Katkıları: İsveçli iktisatçı ve iktisat tarihçisi Heckscher, 1919 yılında yayınlanan "Gelir Dağılımı Üzerine Dış Ticaretin Etkisi" isimli makalesinde ve daha sonra öğrencisi olan iktisatçı ve politikacı Bertil Ohlin tarafından 1933 yılında yayınlanan "Bölgesel ve Uluslararası Ticaret" isimli kitabında dış ticareti, malların üretim fonksiyonlarının ülkeler arasında farklı olması ile açıklamışlardır. Bu sebeple, bu iki iktisatçının adına izafeten geliştirdikleri modele; Hecksher-Ohlin Teorisi veya Faktör Oranları yada Faktör Yoğunluğu Teorisi adı verilmiştir. Heckscher-Ohlin Modeli, klasik karşılaştırmalı üstünlükler teorisinin eksikliklerini ortadan kaldırmaya çalışmakta olup, Karşılaştırmalı Üstünlükler Teorisi'nin modern bir açıklamasıdır. Heckscher-Ohlin teorisine göre dış ticaret, ülkeler farklı faktör yoğunluklarına sahip oldukları için yapılmaktadır. Bu durumda, bir ülkede hangi üretim faktörü diğerine göre daha bol ise, o ülke o faktörün yoğun olarak kullanıldığı malın üretiminde uzmanlaşacak ve o malı ihraç edecektir. Heckscher, uluslararası ticaret kuramına ve İsveç iktisat tarihine yaptığı katkılarla tanınmıştır. İktisat tarihi alanında yaptığı çalışmalardan en önemlilerinden birisi olan "Mercantilism" adlı eserinde, merkantilizmin asıl amacının iktidar hırsı ve ulusal birleşme olduğunu öne sürmüştür. 1941'de yayımladığı "An Economic History of Sweeden" adlı eserinde Orta Çağ'da İsveç'in Kara Avrupası ülkelerine oranla geri kalmışlığının ve sonrasında meydana gelen hızlı sanayileşmesinin çözümlemesini yapmıştır.